

BIBLIOTECI, CITITORI, ...LECTURĂ

Ordinea necuvintelor sau despre noul Babel

Résumé: En ce temps où l'on témoigne de l'avènement d'une ère de la prolifération étouffante des moyens de communication outre que le langage naturel - plus précisément des langues, d'où le "handicap" de la spécificité, l'appel aux codes en usage - "l'âge des bibliothèques" (bien plus que de simples archives, la mémoire du temps) n'est pas encore révolu; l'image, en apparence plus "parlante", ne saurait être, parmi d'autres medias qu'un complément du "mot", ce produit de l'esprit humain, seul adéquat, jusqu'à présent, "faire parler les idées". L'obsession de ces "tours de Babel" n'aura pas son terme avec l'achèvement d'une quelconque langue universelle, d'abord impossible à mettre au point et puis anéantisante, chimère d'une société d'automates, inconcevable en dehors des scénarios dessinés juste pour nous divertir dans cette fièvre de monter, étage après étage, ces tours qui n'ont pas de sommet, pas d'issue, ou de chemin arrière.

(bibliotecă virtuală, lectură)

N-aș îndrăzni să reiau nesfârșita admirație, religioasă aproape, a "dăruitului de lumină" în fața gândului întrupat în cuvânt, în cuvinte mai curînd, adică limbi, limbaje, dialecte, după locurile unde trăim, după căldura luminii soarelui, a felului în care ducem traiul, după tot ceea ce am cîștigat din trecerea timpului.

Hotărît lucru, "cuvîntul legat" înscris, "turnat în forme", șlefuit, *mis en relief*, pus să servească și "servit" apoi, cules să transmită și regăsit, mai devreme sau mai tîrziu pe o plajă animată din zori și pînă-n noapte sau purtat, cine știe cum, spre un țarm străbătut din cînd în cînd de vreun Vineri scăpat din holocaustul civilizației, într-un cuvînt biblion-ul, păstrează doar foarte puțin din funcția magică pe care oamenii i-o atribuiau altădată. Născuți într-o lume a semnelor, învățînd din și prin cărți, deprinzînd a ne servi de ele, a le pune în slujba noastră, multiplicînd experiența și satisfăcîndu-se oarecum impulsul spre căutare de noi teritorii, accedînd spre alți timpi și orizonturi diferite de cele pe care le stăpînim, am fi întrucîtva în situația unui Adam-grădinar căruia i se descoperă "arboarele înțelepciunii" în chiar livada-i în

care trudește de secole : cu adevărat parfumate și dulci fructele oprite, totuși ele sunt piinea lui de-atîta vreme...

Ei bine, de ce "oprite" la urma urmei, am depășit binișor timpurile Golem-lui, epoca unui călugăr orb, posedat, opunîndu-se răspîndirii gândului liberator prin toate mijloacele, cutia Pandorei a fost de mult desferecată, mai mult, avem chiar "reguli de folosire" și "servicii asigurate pe perioada de garanție"!?...

Nu avem de-a face doar cu agenți sau purtători ai informației, aceștia sunt multipli complementari în rapidă diversificare și cred, fiecare în parte are importanța sa, un rol specific în "societatea neuronală". Intervin aici cîteva probleme: simplificarea modului de transmitere a mesajului, "sublimarea" concretului, singurele cu care, deocamdată, putem reface întregul inițial, îi putem lăsa celuilalt subiect al comunicării libertatea cea mai mare de manevră, uneori chiar condiția în sine de subiect.

Iată ce suntem: uriașe filtre, procesoare ale unei informații heterogene, redundante, polivalente; nu magicele "cutii negre" sunt modele ale creierelor noastre, ci vice-versa, acolo e mult mai mult decît

cea ce și-ar putea imagina cineva care ar încerca să înțeleagă ce se "petrece într-un calculator". Aici e toată "minunea", fără limbaj prin cuvinte, cu toate neajunsurile sale, nu am mai fi ceea ce suntem. În țara de dincolo de Anzi, într-o mirifică lume a imaginarului wellsian, generații de-a rândul de orbi trăiesc într-o pace și armonie demne de invidiat pentru fugarul din societatea industrială! Pictograma, desenul, hieroglifa, chiar simbolurile proto-alfabetelor sunt, neîndoielnic, indispensabile comunicării, cer mai puține condiții prealabile, mediază mai ușor accesul spre obiectul/realul semnificat, la distanță temporal-spațială vor fi cu siguranță mult mai utile decât orice altă încercare-argumentată în mediile antropolingvistice contemporane, reeditare a unui crez milenar de altfel - de regăsire ("reamintire") a unei limbi universale primordiale. E clar, cuvântul însuși suferă de pe urma unei "indestructibile înrădăcinări în concret", poartă și el la rîndu-i amprenta lumii care l-a zămislit și pe care o animă-n rostire, ineluctabil "se scutură" cu trecerea vremii și devine, sau trece în zona de penumbră, pentru a dispărea într-un tîrziu, totuși "în cele din urmă a fost El". Nu doar codificînd obiectele lumii înonjurătoare, punînd ordine în diversitate și unificînd pentru a înlesni comunicarea, ci mai mult, pentru a numi ne-materialul, ne-imanentul, imperceptibilul, iată de ce ne-am luat dreptul verbului dătător de viață. Dintr-o nevoie de cuprindere și dematerializare, într-un act liberator al spiritului, elan demiurgic.

Să fie limbajul în primejdie astăzi, sau doar limbajul prin semne? Să nu ne mai fi rămas prea multe de făcut cu cuvintele? În adevăr de ce n-am putea imagina o lume în care să comunicăm prin șiruri de culori, sunete, principial vreau să spun, și înțeleg aici seturi standardizate, baze, dacă ar fi să apelăm la jargonul matematic. Ei bine, nu suntem prea departe, condiția și imperativul simplității sunt oricum satisfăcute de actuala formulă, prea puțin nou sub soare...

Și apoi o formă oarecare de înregistrare și conservare a acestei informații va fi trebuit inventată, c-o facem cu tuș preparat din esențe vegetale pe foaie din trestie, sau să o "ardem" cu fascicul laser pe discuri optice, e doar o diferență cantitativă, un progres pe calea concentrării și redării fidele, cît despre chei și citire, coduri de aplicat, doar diferențe înșelătoare! Nu, nici nu încap discuție, despre o criză a limbajului, copleșit" de viteza cunoașterii umane, despre dificultățile sale de-a "ține pasul" e naiv să vorbim, cu atît mai puțin să ne temem. Ar însemna să neglijăm pur și simplu noutatea izvorită din combinație, și așa susținută de o "armată impresionant de puternică". Că ei i se pot alia și celelate "medii", cu atu-urile lor bine-recunoscute, fără îndoială, însă nu aici pare a fi sfidarea pe care o avem de înfruntat.

Cu tot ceea ce dezastrul Alexandriei ar fi însemnat pentru civilizația noastră, rămînem totuși "constructori de biblioteci", "stivuitori de informații", arhivari, "gardieni de entropie informațională", într-o luptă fără de sfîrșit, într-o aventură de-a lungul căreia există riscul să uităm de unde am plecat sau ceea ce căutăm, încă și mai adesea pe unde ne aflăm și unde este ceea ce vrem să aflăm.

E drept, fără măcar amintirea unui Babel, despre descoperire și interferențe fericite cu greu am mai cuteza să vorbim, fără învâlmășeala cumplii de la intrare n-am mai avea perspectiva extraordinară din etajele - nesfîrșite, ale turnului.

Epoca "arhivarilor și a calculatorilor" e abia la început, aceasta nu are de ce să ne facă a ne teme de timpurile într-adevăr amare ale megalopolisurilor în care indivizii nu mai au reprezentarea în regului, a rolului lor, o lume condusă de autocuprinzătoarele mașini gînditoare, care fac aproape totul în locul oamenilor. Ar fi într-adevăr un preț prea mare pentru a reinventa sacrul, fascinația, magia cuvîntului-cuvînt, neprețuit mai mare decât purtător de informație utilă, simplu input într-o supermașină Turing a viitorului.

*Dragoș Ioan
student, Universitatea "A.I. Cuza"*